

10.41 מידול התיחום

10.41.1 מטרה

מודל התיחום מגדיר את גבולות ההשפעה של הפתרון המבוקש. ומבהיר מהם האלמנטים בתוך התיחום וכמו כן מהם האלמנטים מחוץ לתיחום

10.41.2 תיאור

התיחום מתייחס ל:

תיחום פיקוח: ניתוח תפקידים ותחומי אחריות. מה בפנים ומה בחוץ

תיחום הצורך: מהם הצרכים של בעלי העניין והערך הצפוי להם

תיחום הפתרון: מהם הדרישות שינתן להם מענה

תיחום השינויים: ההשפעה על בעלי עניין

אפשר להציג את מרכיבי התיחום השונים באמצעות שילוב של טקסט מטריצות ודיאגרמות

10.41.3 אלמנטים

1. מטרות

מודל התיחום משמש בדרך כלל כדי להבהיר את:

- מרחב השליטה,
- רלוונטיות האלמנטים
- היכן ליישם את המאמצים

ה BA קובע את סוגי המודלים שימשו לבחירת גבולות האלמנטים השונים.

2. היקף השינוי וההקשר

בדרך כלל, BA עוסקים באלמנטים שישתנו כחלק מהשינוי, וכן גורמים חיצוניים הרלוונטיים לשינוי. עבור אלמנטים בתוך היקף השינוי, ה BA מעורב בקביעת הדרכים שבהן מרכיבים אלו משתנים. עבור אלמנטים מחוץ לשינוי אך רלוונטיים לשינוי, ה BA מעורב ביצירת יחסי הגומלין החדשים שיווצרו כתוצאה מהשינוי.

ה BA קובע לעתים קרובות:

- תהליכים עסקיים שיש להגדירם או לשנותם,
- פונקציות עסקיות שיש להוסיף, לשנות, לייעל או להקצות מחדש,
- יכולות חדשות שיש לבנות או יכולות קיימות שיש לשנות

- אירועים חיצוניים ופנימיים שיש להגיב אליהם,
- מקרי שימוש שיש לתמוך בהם
- טכנולוגיות שיש לשנות או להחליף
- נכסי מידע שיירכשו, יוצרו או יעובדו
- בעלי העניין והתפקידים הארגוניים שיושפעו מהשינוי
- גורמים וגופים חיצוניים ופנימיים המשפיעים על השינוי
- ארגונים ויחידות ארגוניות (מחלקות, צוותים, קבוצות) מושפע מהשינוי
- מערכות, רכיבים, כלים ונכסים פיזיים הדרושים לשינוי או שישפיעו על השינוי.

3. רמת הפירוט

רמת הפירוט הינה רמת ההפשטה המתאימה בה יתוארו רכיבי התיחום. רמה נאותה של פירוט מאפשרת הפחתת אי-ודאות, מאידך צריך להימנע מניתוח יתר. (תופעה שידועה כ "שיתוק ניתוח"). לדוגמה, נושא השינוי יכול להיות מוגדר כרשימה של תהליכים עסקיים ספציפיים, או כתהליך עסקי ברמה גבוהה המקיף את כולם. באופן דומה, בעלי העניין הכלולים בתיחום יכולים להיות מוגדרים על רשימה מפורטת או על ידי התייחסות לתפקיד הארגוני המשותף שלהם.

4. יחסים

- חקר היחסים בין מרכיבי התיחום הפוטנציאליים מסייע באבטחת השלמות של מודל התיחום על ידי זיהוי התלות בין הרכיבים או על ידי גילוי גורמים אחרים המערבים או משפיעים על השינוי. קיימות טכניקות שונות של דיאגרמות לחקר היחסים של סוגי רכיבים ספציפיים, כולל:
 - **יחסי הורה - ילד:** מתייחס לאלמנטים מאותו סוג בדרך של פירוק היררכי. יחסים מסוג זה מופיעים בתרשים ארגוני, במודל ישויות-תת ישויות, כתת-תהליכים במודל של תהליכים עסקיים, או כמצבים מורכבים בתרשים מצבים
 - **יחסי פונקציה-אחריות:** מתייחס לקשר בין פונקציה עם הסוכן (בעל העניין, יחידה ארגונית, או רכיב פתרון) האחראי לביצועה. יחסים מסוג זה מופיעים במודלים של תהליכים עסקיים כגון Use case diagrams
 - **יחסי ספק - צרכן:** מתייחס לאלמנטים בהיבט של העברת מידע או חומרים ביניהם. אלמנטים יכולים להיות תהליכים, מערכות, מרכיבי פתרון ויחידות ארגוניות, הן פנימיות וגורמים חיצוניים. יחסים מסוג זה באים לידי ביטוי בתרשימי זרימת נתונים, בתרשימי רצף
 - **יחסי סיבה - תוצאה:** מתייחס לאלמנטים על ידי מגבלה לוגית על מנת לזהות שרשראות של אלמנטים קשורים אשר מעורבים או מושפעים על ידי שינוי. יחסים מסוג זה מופיעים בדיאגרמות דג (אישיקאוה)
 - **איחוד:** ברוב המערכות המורכבות, מספר אלמנטים יכולים לקיים אינטראקציה על מנת לייצר תוצאות שלא ניתן לחזות או להבין בהתבסס על הרכיבים בלבד.

5. הנחות

בעת מידול התיחום, תוקף המודל מסתמך במידה רבה על הנחות כגון הגדרת צרכים, סיבתיות של תוצאות, השפעת שינויים, היתכנות הפתרון. מודל התיחום שיתקבל יכלול הצהרות מפורשות על הנחות קריטיות והשלכותיהן.

6. טווח תוצאות

ניתן לייצג את מודל התיחום על ידי:

- תיאורים טקסטואליים של אלמנטים, כולל קריטריונים מדוע האלמנטים נכללו בתיחום
- דיאגרמות המדגימות יחסי בין אלמנטים בתיחום
- מטריצות המתארות יחסי תלות בין רכיבי התיחום

10.41.4 שיקולי שימוש

1. חוזקות

מודל התיחום מאפשר הסכמה כבסיס ל:

- הגדרת התחייבויות חוזיות,
- אמידת מאמץ הפרויקט,
- הצדקה ההחלטות בניתוח הדרישות לגבי אלמנטים מחוץ או בתוך התיחום
- הערכת השלמות וההשפעה של הפתרונות..

2. מגבלות

- מודל ראשוני, ברמה גבוהה, עלול לסבול מחוסר רמה מספקת של פירוט, במיוחד עבור אלמנטים גבוליים, הנחוצים כדי להבטיח זיהוי ברור של התיחום.
- לאחר הגדרת התיחום, שינויים בו עלולים להיות קשים בשל סיבות פוליטיות והתחייבויות חוזיות. בינתיים, גורמים רבים יכולים להשפיע על התיחום לפני שהמטרות מושגות. גורמים כגון הנחות ראשוניות שגויות, שינוי מצב, אבולוציה של צרכי בעלי עניין, או חידושים טכנולוגיים עשויים לגרום לצורך לשנות את התיחום באופן חלקי או מלא.
- מודלים מסורתיים של תיחום אינם יכולים לטפל בגבולות מורכבים